

BERD DATOREAZĂ UN RĂSPUNS TUTUROR CETĂȚENILOR, CELUI MAI SĂRAC STAT DIN EUROPA

O istorie tristă despre cum cetățenii celui mai sărac stat din Europa au fost atrași într-o aventură de pe urma căreia au plătit peste o sută de milioane de euro și riscă un proces de alte zeci de milioane, fără să obțină ceva în loc.

Vorbim despre Portul Liber Internațional Giurgiulești, care din nou a devenit cap de știre, însă puțină lume cunoaște că de fapt subiectul portului ne vizează direct pe fiecare din noi, iar istoria Portului, este de fapt o istorie a sustragerii prin diverse scheme a banilor publici din bugetul de stat.

Totul a început în anul 1995.

Pasul unu: Atragerea Moldovei în capcană

În 1995 Moldova era un stat tânăr, apărut pe ruinele URSS, care lupta cu consecințele economiei de stat de comandă și activ a început să construiască economia de piață, dar fără o careva experiență în acest domeniu.

La acea vreme BERD a încurajat Moldova să pornească aparent cel mai ambițios proiect de țară: construcția unui port la Giurgiulești, iar pentru aceasta era gata să ofere Moldovei un împrumut de 25,5 mil. USD[1].

Partea dubioasă a acestui proiect din start au fost condițiile de acordare a împrumutului, absolut contrare principiilor economiei de piață pe care noi doar o cream. Prin acest acord de împrumut BERD a solicitat ca Guvernul Moldovei să garanteze un anumit volum de achiziții de produse petroliere, prin intermediul întreprinderii sale de stat.

Ce fel de economie de piață construiam noi atunci și ce fel de concurență liberă dezvoltam, dacă Guvernul î-și lua astfel de angajamente total anacronice, caracteristice perioadei sovietice.

Imposibilitatea realizării acestor angajamente dubioase a devenit clar puțin mai târziu, inclusiv după ce a fost privatizată întreprinderea de stat din domeniul petrolier. Guvernul nu avea cum să-și îndeplinească obligația contractuală, iar portul Giurgiulești dintr-un proiect de țară s-a transformat în cea mai mare durere de cap a Guvernului. Din păcate pentru noi, acesta nu era unicul proiect economic, care se risipea văzând cu ochii, iar Guvernul se trezea cu datoriile necesare de achitat din bugetul de stat.

[1] Acordul a fost semnat între S.A. Terminal și BERD în sumă de 25,5 mil. USD. Conform declarației vice-președintelui Curții de Conturi Tudor Șoitu, Acordul a fost ratificat de parlament în 19 iunie 1997 prin HP 1212/13, iar din suma totală au fost ridicați doar 17,7 mil. USD.

Nu e de mirare că Guvernul rapid a înțeles capcana acestor "proiecte economice". Majoritatea din ele care au fost garantate de Guvernu-s-au dovedit a fi moarte, fără șanse de succes, iar datoriile creditoare au devenit datorii publice, care urmau să fie achitate de către cetățenii țării din Bugetul de Stat.

Anume din acest motiv în 1998 Parlamentul interzice prin lege Guvernului orice angajament și garanții de stat în proiecte economice. Cei drept în 2014, Guvernul a modificat legea și a oferit o nouă garanție de 13,4 miliarde lei, cunoscută în prezent ca "jaful miliardului".

De fapt, toate aceste Garanții de stat pentru proiecte economice s-au adeverit o schemă de sustragere a banului public.

Portul a fost conservat în 1998, într-o fază primară, fără nici o perspectivă clară de repornire sau finisare a lui. Evident BERD dorea să vadă un plan cum își recuperează banii dintr-un proiect mort, Garantat de Guvern, dar care la rândul său era în incapacitate de plată. Toți erau în căutare de soluții, care nu au întârziat să apară.

Pasul doi: Moldova depozitată de port și obligată să achite deja 100 milioane Euro

Soluția care a fost identificată a fost atât de "genială", încât până în prezent este secret de stat. Acordul de investiții din 2004, în urma căruia BERD și-a primit banii înapoi, iar noi am rămas fără Port, este cel mai protejat secret de stat. Legea votată de Parlament doar stipulează că se aprobă acest Acord [2].

Nici un deputat până în ziua de azi nu au văzut acest acord votat de parlament. Nici un deputat nu a avut posibilitatea să cunoască condițiile lui și costurile pe care urma să le suporte Moldova.

Investitorul privat a preluat toate obligațiile Moldovei față de BERD devenind și proprietarul portului Giurgiulești.

Însă conform acestui Acord Guvernul Moldovei s-a obligat să achite timp de 8 ani în jur de 100 milioane EURO [3]. Reamintim această sumă urma să fie achitată pentru un credit inițial de 17,7 milioane USD.

Achitarea s-a realizat prin altă schemă posibilă în Moldova și anume "facilități fiscale". Facilitățile fiscale sunt o gaură neagră a Bugetului Public Național, prin care anual dispar miliarde de lei, sume necontabilizate și necunoscute de nimeni. Comunitatea de experți de ani buni cere ca toate facilitățile fiscale să apară anual în legea bugetului de stat într-o anexă separată "Costuri fiscale" astfel încât fiecare

[2] LEGE Nr. 7 din 17-02-2005 pentru aprobarea Acordului de investiții «Cu privire la Portul Internațional Liber "Giurgiulești"» dintre Guvernul Republicii Moldova și "Azpetrol" - S.R.L., "Azertrans" - S.R.L., "Azpetrol Refinery" - S.R.L.

[3] Suma totală a facilităților nu a fost investigată nici odată de careva autoritate din Moldova. O încercare a vice-președintelui curții de conturi de a determina și audita facilitățile acordate au întâmpinat o rezistență acerbă din partea autorităților (vezi declarația Curții de Conturi: Precizări după apariția materialului „Neînțelegeri la Curtea de Conturi” din 14 iunie 2013). Însă în 2016 organul Fiscal de stat totuși a realizat un control fiscal parțial, iar rezultatele au fost oferite curții de Conturi însă nici odată nu au fost făcute publice.

cetățean să știe unde pleacă banii publici [4]. Acest lucru nu se face până în prezent și în așa mod relativ ușor și absolut netransparent a fost posibil de achitat peste 100 milioane EURO, datorie pentru Portul Giurgiulești, care deja nu ne aparține.

Guvernul la acea vreme sincer credea că plătiind 100 milioane EURO și-a rezolvat problema pentru totdeauna, dar nu a fost să fie. Cel mai probabil urmează să mai achităm alte zeci de milioane de Euro.

Pasul trei: BERD devine beneficiarul Portului Giurgiulești

În perioada 2010-2011 în jurul Portului Giurgiulești încep mai multe tranzacții, care au devenit subiect de anchetă și dosare penale în Republica Moldova, iar Investitorul cu care Guvernul Moldovei a semnat acordul de investiții în 2004, în rezultatul acestor tertipuri este deposedat de port. Însă istoria nu se termină aici, aparent tranzacția din 2011 era doar una intermediară, care s-a finalizat doar în 2021, când BERD declară că preia operatorul Portului Internațional Liber Giurgiulești [5].

Aspectul juridic al acestui caz este atât de înconjurat de ceață încât este greu să dai o definiție clară a statului Portului și BERD în acest caz.

Dar, din perspectiva interesului cetățenilor Republicii Moldova situația este mai mult decât clară:

- Cum se face că cetățenii celui mai sărac stat din Europa au achitat pentru Portul Internațional Liber Giurgiulești peste 100 milioane Euro și riscă să mai achite alte zeci de milioane de Euro și în final nu au nimic
- BERD care „a consultat” și „îndrumat” în toată această perioadă Guvernul Moldovei în final rămâne și cu banii primiți înapoi și beneficiar efectiv al Portului
- Care a fost sprijinul oferit cetățenilor Moldovei, ce beneficii am avut noi în urma acestui „proiect grandios”. Noi cu datoriile achitate, BERD cu Port și banii primiți înapoi.

Pasul patru: Riscuri de zeci de milioane de Euro pentru Moldova

Însă istoria Portului nu se termină aici. Conform acordului de investiții din 2004, Guvernul Moldovei și-a asumat angajamentul de a proteja investitorul privat, nici o tranzacție cu acțiunile portului nu poate fi efectuată fără acordul său. În plus Guvernul, garantează tuturor investitorilor protecția legală și executarea legii pe teritoriul țării.

Ori ceea ce se întâmplă în jurul Portului Giurgiulești ridică riscuri de zeci de milioane de Euro, pentru cetățenii Republicii Moldova, care riscă să achite aceste sume în cazul unui litigiu internațional la care cel mai probabil va fi atras Guvernul Moldovei.

Cetățenii Republicii Moldova au dreptul să afle cum Portul pentru care ei au plătit peste 100 milioane Euro a ajuns la BERD, care în toată această perioadă a fost „alături” de noi ”consultând și ajutând” Guvernul.

[4] Povara facilităților fiscale pusă în cărca contribuabililor – 145 miliarde de lei, <http://www.viitorul.org/ro/content/povara-facilit%C4%83%C8%9Bilor-fiscale-pus%C4%83-%C3%AEen-c%C3%A2rca-contribuabililor-%E2%80%93145-miliarde-de-lei>

[5] <https://www.ebrd.com/moldova-port>